

NSR Norgga Sámiid Riikkasearvi

NORSKE SAMERS RIKSFORBUND



Valgprogram / Válgaprográmma

# Sámedikkevágat / Sametingsvalget 2005

Válgabiire 3 Kárášjohka / Valgkrets 3 Karasjok



**Aili Keskitalo**  
Presideantaevttomas/  
Presidentkandidat

## Jienas NSR! Stem NSR!



1. Synnøve Solbakken-Härkönen/  
Sámmol Álfva Synnøve  
Rektor



2. Egil Utsi / Mákke Jovsset Egil  
Váibmodoavttir/hjertespesialist



3. Majjen Ristiinã Mathisdatter Eira  
Boazodoallostudeanta/  
reindriftsstudent

# Válgaprográmma/ Valgprogram for perioden 2005–2009

Válgabiire 3 Kárášjohka / Valgkrets 3 Karasjok

## VOUÐDOOAIDNU JA VIŠUVNNAT

Sámediggi lea sámiiid álbmotválljen ásaahas Norggas. Sámedikkis áigu NSR duohtandahkat **sámi iešmearrideami** áššiin mat gusket sámiiide. Sámi iešmearridanvuoigatvuhtii guoská maid **luondduriggodagaid ja -ressursaid** hálddašeapmi.

Sápmelaččat leat okta álbmot njealji riikkas. Lea dehálaš oažžut **sámeakonvenšuvnna** mii sihkkarastá sámiiid vuoigatvuodaid sierra álbmogin ja lea ávkin rájiidrasttildeaddji oktasáš ovttasbargguin.

**Sámi Parlamentáralaš Ráđi** ferte ain ovdánahttit, ja guhkit áiggi vuollái mii leat oččodeame oktasáš Sámedikkii.

Sámedikkis mii leat earret eará dán čadahan áigodagas 2001–2005:

- Sámediggi lea bargan dan ala ahte **Finnmárkkuláhka lea álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde**
- Sámediggi ja Ráđdehus leat soahpan mo **ráddádallamat** galget čadahuvvot
- Soahpan geatnegahtti **ovttasbargošiehtadusa**id mánggaid fylkkagiielddaiguin
- Bargan aktiivvalaččat nannet sámi mánáid vuoigatvuodaid **odđa mánáidgárdelágas**
- Ožžon čada gáibádusa ahte oassi **tihppenrudain** galgá mannat sámi valášallamii
- Vuolláičállán **ovttasbargošiehtadusa sámi dáiddárganisašuvnnaiguin**

## GRUNNSYN OG VISJONER

*Sametinget er samenes folkevalgte organ i Norge. Gjennom Sametinget vil NSR virkeliggjøre **samisk selvbestemmelsesrett** i egne forhold. Utøvelsen av samisk selvbestemmelsesrett må også omfatte disponeringen av **egne naturrikdommer og -ressurser**.*

*Samene er ett folk i fire land. Det er viktig med en **sámeakonvensjon** som sikrer samenes rettigheter som ett folk og bidrar til grenseoverskridende samarbeid i saker av felles interesse.*

***Samisk parlamentarisk råd** må videreutvikles, og på sikt jobber vi for ett felles Sameting.*

Noe av det NSR og Sametinget har oppnådd i perioden 2001–2005

- *Sametinget har arbeidet for at **Finnmarksloven skal være innenfor folkerettslige rammer**.*
- *Det er opprettet **egen konsultasjonsordning** mellom Sametinget og Regjeringen.*
- *Inngått forpliktende **samarbeidsavtaler** med flere fylkeskommuner.*
- *Arbeidet aktivt for at **samiske barns rettigheter styrkes gjennom ny barnehagelov**.*
- *Fått gjennomslag for at en del av **tippemidlene** tilfaller samisk idrett.*
- *Undertegnet **samarbeidsavtale med samiske kunstnerorganisasjoner**.*
- *Laget en **kunstpolitisk melding**.*
- *Etablert **litteraturstipend for ungdom**.*
- ***Gått imot bruk av tvang** med hensyn til reintallstilpasningen.*

- Ráhkadan **dáiddapolitiikhkalaš diedáhusa**
- Ásahan **girjjálašvuodasteipeandda nuoraide**
- **Vuosttaldan bákku geavaheami** go lea sáhka boazologu heiveheamis
- Oččodan dohkkehuvvot árbevirolaš boazodoalu, omd. **gazirdanniibbi geavaheami**
- Bidjan johtui **ovdánahttinprográmma** duodji, mas lea ulbmilin nannet duoji fágan, kultuvran ja ealahussan
- Ásahan duojáriid **ealahussiehtadusa**
- Bargan dainna ahte **prošeaktaruhtaortnegat** dearvvašvuoda- ja sosiálprošeavttaide Sámedikkis šaddet bistevažžan
- Ožžon čada gáibádusa ahte nannet **sámi psykiatriijafálaldagaid**
- Nannen sámi mánáid rievtti beassat geavahit iežas kultuvrra ja giela go lea **oktavuohta mánáidsuodjalusain**. Dat lea dál biddjon Norgga láhkii
- Álggahan barggu ráhkadit **sáme giela divvunprogramma**
- Ožžon čada gáibádusa ahte maiddái fatnasat vuollil 7 m besset **bivdit gonagasreappáid**
- Sámediggi lea ráhkadan **sámi oahppoplánaid** 13 jagi guhkkosaš skuvlla várás
- Sámediggi lea ožžon čada ahte álggahuvvo oktasašbargu riikkarájáid badjel mii guoská oahppoplánaide, oahppoávdnasiidda ja oahpahussii
- Sámediggi lea ásahan oahpposteipeandda allaskuvlla- ja universitehtadásis
- Sámediggi lea sihkkarastán ahte **Sámi Instituhtta** ain galgá bissut davviriihkalaš dutkaninstitušuvdnan mas lea iežas stivra
- Sámediggi lea ožžon ásahuvvot **álgoálbmot gelbbolašvuodaguovddáza** Guovdageidnui
- Sámediggi lea ožžon čada ahte olbmot geat leat **massán skuvllaoahpu soadi**
- *Bidratt til å skape aksept for tradisjonell reindrift, for eksempel bruk av krumkniv.*
- *Iverksett et utviklingsprogram for duodji, med formål å styrke duodji som fag, kultur og næring.*
- *Etablert en næringsavtale for duodji-utøvere.*
- *Arbeidet for at prosjektmiddel-ordninger for helse- og sosialprosjekter i Sametinget blir permanente og styrkes.*
- *Fått gjennomslag for opprustning av samisk psykiatri.*
- *Styrket samiske barns rett til å bruke sin kultur og språk i kontakt med barnevernet. Dette er nå nedfeldt i norsk lov.*
- *Igangsatt arbeid med utvikling av samisk retteprogram.*
- *Fått gjennomslag for at også båter under 7 m kan delta i kongekrabbefisket.*
- *Sametinget har utarbeidet samiske læreplaner for 13-årig skole.*
- *Sametinget har fått gjennomslag for at det iverksettes grenseoverskridende samarbeid med hensyn til læreplaner, læremidler og undervisning.*
- *Sametinget har etablert stipend-ordninger for høyere utdanning.*
- *Sametinget har fått gjennomslag for at Nordisk Samisk Institutt fremdeles skal være en grenseoverskridende forskningsinstitusjon med eget styre.*
- *Sametinget har fått gjennomslag for at urfolks menneskerettighetsinstitusjon blir lokalisert til Kautokeino.*
- *Sametinget har sørget for at de som har tapt skolegang på grunn av krigen og fornorskningen nå får erstatning for dette fra staten.*

ja dáruiduhttima geažil dál ožžot  
buhtadusa stáhtas

## VALGAPROGRÁMMA 2005-2007

### SÁMEDIGGI

NSR oaivvilda ahte Sámediggi galgá **oktavuođaid čatnat ja riidduid čovditt** sihke min iežamet servodagas ja gaskal sámiid ja eará olmmošjoavkkuid.

Sámediggi ferte oažžut stuorit válddi ja eanet friddjavuođa sihke Ráđdehusa ja departemeanttaid ektui. Ovttasbargu galgá dahkkot formálalaš **ráddádallamiid ja šiehtadallamiid** bokte.

Kárášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- **Sámi Ovddidanfondii** juolluduvvo eambo ruhta. Mañemuš jagiid lea Kárášjohka ožžon sullii 1-1,5 mill. jahkásaččat. Dát vástida 10-12% oppalaš rámmas
- **Sámi kulturfondii** juolluduvvo eanet ruhta stáhta bušeakta bokte
- Reanttut **Sámeálbmot foanddas** vuoruhuvvojit oktasaš beroštumiide ja galget erenoamážit boahit boahhtveaš buolvvaide ávkin

### VUOIGATVUOĐAT

NSR áigu ain bargat oččodit sámiide vuoigatvuodaid eatnamiidda ja čáziide. Norgga stáhta lea vuodđuduvvon guovtti álbmoga eatnamiidda – sápmelaččaid ja dážžaid – ja dát duohtavuohka galgá oidnot láhkamearrádusain ja hálddašemiin.

Kárášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- **identifiseret sámi oamastanvuoigatvuoda** Finnmarkkus Finnmarkkukomišuvnna bokte, ILO-soahpamuša mearrádusaid mielde
- **sámi riekteáddejumit ja vierut** váldojuvvojit mielde Norgga lágain ja hálddašeamis

## VALGPROGRAM 2005–2007

### SAMETINGET

NSR mener at Sametinget skal være en **alliansebygger** og en **konfliktløser** både i vårt eget samfunn og i forhold til andre folk. Sametinget må få mer myndighet og en friere stilling i forhold til Regjeringen og departementene. Samarbeidet skal skje gjennom formelle **konsultasjoner og forhandlinger**.

Karasjok NSR vil arbeide for:

- *økte bevilgninger over statsbudsjettet til næringsvirksomhet gjennom **Samisk Utviklingsfond**. Karasjok har de senere årene fått ca. 1–1,5 mill. kroner årlig, noe som tilsvarer 10–12% av rammen*
- *økte bevilgninger over statsbudsjettet til **Samisk kulturfond***
- *at avkastningen av **Samefolkets fond** på 75 millioner kroner skal prioriteres til fellesformål, og spesielt komme den oppvoksende slekt til gode*

### RETTIGHETER

NSR vil fortsette å kjempe for samenes rettigheter til land og vann. Norge som stat er etablert på territoriet til to folk – samer og nordmenn – og dette faktum skal avspeiles i lovverk og forvaltning.

Karasjok NSR vil arbeide for:

- **identifisering av samisk eiendomsrett** i Finnmark gjennom Finnmarkskommisjonen, i henhold til ILO-konvensjonens bestemmelser
- at **samiske rettsoppfatninger og sedvaner** blir ivaretatt i norsk lovgivning og forvaltning
- at utvinning av **mineralforekomster** ikke er til hinder for tradisjonell samisk næringsvirksomhet og at deler av avkastningen kommer det samiske lokalsamfunnet til gode (Ráitevárri og Gálllovárri)
- at det inngås avtale mellom Forsvaret og reindriften om bruken av **Háلكavárri skytefelt**

- **mineráloggamat** eai galgga headuštít árbevirolaš ealáhusaid ja oassi dietnasis galgá mannat báikki olbmuide (Ráitevárri ja Gállovárri)
- Ráhkaduvvo siehtadus gaskal suodjalusa ja boazodoalu **Háلكavári báhčinguvllus**

## DEANUČÁZÁDAGA HÁLDDAŠEAPMI

NSR gáibida ahte Deanučázádaga árbevirolaš bivdosápmelaččaid vuoigatvuođat ja vierut galget máhcahuvvot ja nannejuvvot. Sámediggi galgá maiddáa leat eanet guovddázis Deanučázádaga bivdoáššiin.

Karášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- farggamusat ásahuvvo **ollislaš guovllu hálddašeapmi** gosa visot bivdohálddašeapmi galgá gullat
- guovllu **stággobivdiid** vuoigatvuohta čállojuvvo láhkii
- oktasaš bargu guovllu luossabivdiid gaskkas rájaid rastá galgá formaliserejuvvot
- buot **turistabivdu** galgá gullat guovllu hálddašanstivrra vuollái
- **sámi luossabivddu gelbbolašvuodaguovddáš** ásahuvvo ovttas bivdovuoigatvuodalaččaiiguin Karášjogas, Deanus ja Ohcejogas

## GIELLA

Deatalaš prinsihppa NSR mielas lea ahte sápmelaččain lea vuoigatvuohta oahppat ja ovdánahttit eatnigielaset. Lea mávssolaš oázžut **sáme giela oidnosii, ja lasihit sáme giela geavaheami** iešgudetge dásiin.

Karášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- nannet sáme giela **árvodási** Karášjogas
- eai-sáme gielagat geat hálidit oahppat sáme giela, ožžot **báلكáhuvon virgelobiid**
- sáme gielagat geat eai leat oahppan **lohkat ja čállit** eatnigielaset, besset oahppat dan

## FORVALTNING AV TANAVASSDRAGET

NSR krever at **elvesamenes tradisjonelle rettigheter og sedvaner** til fisket i Tanavassdraget tilbakeføres og styrkes.

Karasjok NSR vil arbeide for:

- at det snarest etableres en helhetlig **fiskeriforvaltning** for Tanavassdraget
- at **stangfiskernes rettigheter** blir slått fast i lovs form
- at samarbeidet fiskerne i mellom på begge sider av riksgrensen formaliseres
- at **turistfisket** skal høre inn under Tanavassdragets forvaltningsstyre
- at det etableres et **samisk laksefiskekompetansesenter** i samarbeid mellom laksefiskerettighetshaverne i Karasjok, Tana og Utsjok

## SPRÁK

For NSR er samers rett til å lære og utvikle sitt morsmål et viktig prinsipp. Det er viktig å gjøre **samisk språk synlig, og øke bruken av samisk** på ulike nivåer.

Karasjok NSR vil arbeide for:

- å styrke det samiske språkets **status** i Karasjok
- å etablere **permisjonsordninger med lønn** for ikke-samiskspråklige som vil lære samisk
- å legge til rette for at samiskspråklige som ikke har fått opplæring i eget morsmål får **lese- og skriveopplæring** på samisk
- at alle **offentlige bygg skiltes på samisk** innenfor forvaltningsområdet for samisk språk
- å støtte arbeidet med utviklingen av samisk **fagterminologi** innenfor ulike områder



- sámegeiela hálddašanguovllu **almmolaš viesuin galgá galbet sámegeilli**
- doarjut sámi **fágaterminologiija** ovdánahttima iešgudetge surggiin

## KULTUVRA, KULTURMUITTUT JA VALÁŠTALLAN

Kárášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- **boares girku Kárášjogas** divvojuvvo, nu ahte dan sáhtta geavahit girkolaš doaimmaide
- **Sámiid Vuorká Dávvirat** Kárášjogas ovdánahttojuvvo našunála dássái, ja ahte dohko ásahuvvo sámi našunálgalleriija
- addit **sámi girječálliide** vejolašvuoda beassat ollesáiggis bargat girjijálašvuodain
- **sámi lágádusat** ožžot eambbo doarjaga sámi fága- ja čáppagirjijálašvuhtii
- almmuhuvvo eambbo **oddaáigásaš ja árbevirolaš musihkka ja luodit**, omd. dáikko bokte ahte ásahuvvo **etnomusihkkaguovddáš** Kárášjohkii
- ásahuvvo **oahppofálaldat sámi neavttáriidda**
- **friddja sámi kulturjoavkkut** ožžot doarjaga sihke bargguide ja johttimii, omd. teáhter-, dánsa-, filbma- ja revysurggiin
- vuodduduvvo sámi **dáiddaallaskuvla** Kárášjohkii
- **Sámi Dáiddaguovddáš** nannejuvvo dáiddafágalaš virggiiguin
- ásahuvvojit **sámi našuvnnalaš rusttegat** heargegilvovuodjimiidda Kárášjogas.
- stuorát oassi **tihppenrudain** manná sámi valáštallami

## ÁSSAN JA INFRASTRUKTUVRA

Kárášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- buoridit johtalusfálaldagaid Sis-Finnmárkkus

## KULTUR, KULTURMINNER OG IDRETT

Karasjok NSR vil arbeide for:

- *at **den gamle kirka i Karasjok** blir reparert, slik at den kan brukes til kirkelig virksomhet*
- *at **De Samiske Samlinger** i Karasjok videreutvikles til nasjonal standard, og at det opprettes et **samisk nasjonalgalleri** i tilknytning til disse*
- *å gi **samiske forfattere** mulighet til å jobbe med litteratur på heltid*
- *at **samiske forlag** får mer støtte til samisk fag- og skjønnlitteratur*
- *å bidra til flere utgivelser av **moderne og tradisjonell samisk musikk og joik**, for eksempel gjennom at det etableres et **etnomusikksenter** i Karasjok*
- *å etablere et **utdanningstilbud for samiske skuespillere***
- *at **frie kulturgrupper** får støtte til produksjon av samiske stykker og til turnering, eksempelvis innen teater, dans, film og revy*
- *etablering av **samisk kunstutdanning** lokalisert til Karasjok*
- *at **Samisk Kunstnersenter** styrkes gjennom kunstfaglige stillinger og nye lokaler*
- *at det etableres et **samisk nasjonalanlegg for reinkappkjøring** i Karasjok*
- *at en større del av **tippemidlene** går til samisk idrett*

## BOSETTING OG INFRASTRUKTUR

Karasjok NSR vil arbeide for:

- *å bedre **kollektivtilbudet** i Indre Finnmark*
- *at det legges til rette for flere **offentlige arbeidsplasser** i samiske områder*
- *å sikre **bredbånddekning** i Karasjok*

## NÆRINGER

NSR ønsker å styrke og utvikle de samiske primærnæringene jordbruk, reindrift, fiske, utmarksnæringer og duodji, samt kombinasjoner av disse.

- áshahuvvojit eambbo **almmolaš bargosajit** sámi guovlluin
- boahotá **govdabáddefierpmádat** Kárášjohkii

## EALÁHUSAT

NSR áigu nannet ja ovdánahttit vuoddo-ealáhusaid eanandoalu, boazodoalu, guolásteami, meahcceealáhusaid, duoji ja lotnolasealáhusaid.

Kárášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- ovdánahttit **lundui vuodđuduvvon ealáhusaid** mat nannejit sámi kultuvrra ja doalahit gilliid ássama, muhto dan seammás eai galggaše billistit luonddu balánssa
- **meahci galgat sihkkarastit** vuoddoealáhusaid várás sámi árbevieruid ja boares vugiid mielde
- mearriduvvo **odda boazodoalloláhka** mii lea vuodđoduvvon sámi riekteipmárdussii, ja mii nanne boazodoalu iešstivrejumi
- **árvoháhkkan** boazodoalus lasihuvvo
- sihkkarastit **rekrutterema** boazodollui buriid buolvvaidgaskasaš ortnegiid bokte
- Sámediggái šaddá stuorát **váikkuhanvejolašvuohta** boazodoallopoltiikkas
- **Boraspiriid lohku geahpeduvvo** ja ahte áshahuvvojit **buhtadusortnegat** mat gokčet duohta vahágiid
- árbevirolaš **lotnolasealáhusat** galget oazžut stáhtusa sierra ealáhussan, ja dáikko bokte nannejuvvot ja ovdánahttojuvvo
- lea vejolaš **báikkálaš ávdnasiid reidet**
- **mátkealáhus** Kárášjogas ovdánahttojuvvo sámi servodaga eavttuid mielde
- Sámediggi galgá leat mielde váikkuheamen mo **minerálaid ávkástallan** sámeaguovlluin dáhpáhuvvá

Karasjok NSR vil arbeide for:

- *å fortsatt bidra til å utvikle **naturbaserte næringer** som styrker samisk kultur og opprettholder bosettingen i bygdene, men som samtidig ikke ødelegger balansen i naturen*
- *at **utmarka skal sikres** for primærnæringene i henhold til samiske tradisjoner og sedvane*
- *at det vedtas en **ny reindriftslov** med forankring i samisk rettsoppfatning, og som styrker reindriftnes selvstyre*
- *at **verdskapningen** innen reindriftnesnæringen økes*
- *å sikre rekruttering til reindriftnes gjennom gode ordninger for **generasjonsoverganger***
- *at Sametinget får større innflytelse over **reindriftnespolitikken***
- *at **rovdyrbestanden reduseres** og at det etableres **erstatningsordninger** som dekker reelle tap*
- *at den tradisjonelle næringstilpasning med **kombinasjon av ulike næringer** skal få status som **egen næringsform**, for derigjennom å styrkes og videreutvikles*
- *at muligheten for **videreforedling av lokale råvarer** styrkes*
- *at **reiselivet** i Karasjok utvikles på det samiske samfunnets vilkår*
- *at Sametinget skal være sentral premissleverandør i **utvinning av mineraler** i samiske områder*

## NATUR OG MILJØ

*Staten har vist seg som en aktør som ikke alltid tar hensyn til samene i sitt verneplanarbeid. Dette mener NSR er uakseptabelt.*

Karasjok NSR vil arbeide for:

- *at **etablering av nasjonalparker og verneområder** ikke skal være til hinder for samisk nærings- og kulturutøvelse*
- *at **nye områder ikke skal vernes** for eiendomsrettighetene er avklart,*



## LUONDU JA BIRAS

Stáhta lea čájehan ahte sii eai álo váldde sápmelaččaid oainnu vuhtii go suodjalit guovlluid. Dát ii leat NSR mielas dohkálaš.

Karášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- **álbmotmehciid ja suodjaluvvon guovlluid ásaheapmi** ii galgga leat hehttehussan sámi ealáhussii ja kultuvrii
- **odda guovllut eai galgga suodjaluvvot** ovdal go oamastanvuogatvuodat leat čielgan, omd. Oazesai-suolu, Ráidesuolu, Badjevuohppenjárga, Jeambealešnjárga, ja oasis Goššjogas ja Báisjogas/Barttas

## SKUVLA JA OAHPAHUS

NSR dáhttu **ollislaš sámi oahpahuspolitihka**, mánáidgárddis gitta universitehtii.

Karášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- **Oahpahusláhká** rievdaduvvo nu ahte buot sámi mánát, beroškeahttá ássanguovllus, galget oazžut vuogatvuoda sámezielaoahpussii
- **mánáidgárddiin** galgá leat vejolaš gaskkustit **sámi árbevieruid**, omd. málesteami
- sámi oahppiin ja oahpaheaddjiin galget leat **sámezielat oahpponeavvut** buot fágain
- **sámi joatkkaskuvllaid** ovdánanvejolašvuodat ja **sámi stivren** sihkkarastojuvvojit
- Sámi Joatkkaskuvla Karášjogas ovdánahttojuvvo **ressursaguovddážin** sámi joatkkaohpus ja rávisolbmuidoahpus
- ráhkaduvvo sierra sámi **rávisolbmuid oahppoplána**
- ráhkaduvvojit sierra **sámi oahppoplánat** sámi joatkkaohpahas várás
- huksejuvvojit **orrunsajit** Sámi Joatkkaskuvlla oahppiid várás
- sámi sisdoallu **našunála oahppoplánain** lassána

*f.eks. Oazesai-suolu, Ráidesuolu, Badjevuohppenjárga, Jeambealešnjárga, deler av Goššjohka og Báisjohka/Barta*

## SKOLE OG OPPLÆRING

NSR ønsker en **helhetlig samisk opplæringspolitikk**, fra barnehagen til universitetet.

Karasjok NSR vil arbeide for:

- **at opplæringsloven** endres slik at alle samiske barn, uansett bosted, skal få individuell rett til opplæring på samisk
- at **barnehagene** skal ha mulighet til å formidle **samisk tradisjonskunnskap**, f.eks. matlaging
- at samiske elever og lærere skal ha **tilgang til læremidler** på samisk i alle fag
- at **de samiske videregående skolene** sikres utviklingsmuligheter og **samisk styring**
- at Den samiske videregående skole i Karasjok videreutvikles til **ressurscenter** for samisk videregående opplæring og voksenopplæring
- at det utarbeides **egen samisk voksenopplæringsplan**
- at det utvikles **egne samiske læreplaner** for samisk videregående utdanning
- at det bygges **elevhybler** for elever ved Den samiske videregående skole i Karasjok
- at det samiske innholdet i **de nasjonale læreplanene** økes
- at fagopplæringstilbud i reindrift, duodji, næringskombinasjoner og naturbruk styrkes og sikres, bl.a. gjennom utvikling av **faglærerutdanninger**
- at samisk som første- og andrespråk på videregående skole skal gi **ekstrapoeng** ved opptak til høyere utdanning

## HELSE OG SOSIALE TILTAK

For NSR er det et viktig prinsipp at samiske pasienter skal få helse- og sosialtilbud på sitt eget morsmål.

- fágaoahppofálaldat boazodoalus, duojis, lotnolasealáhusain ja luonddudoalus nannejuvvo ja sihkkarastojuvvo, ee. **fágaoahpaheaddjeoahpuid** nannemiin
- sámegeilla vuosttaš- ja nubbingiellan joatkkaskuvllas galgá addit **lassi čuoggáid** oahppiide geat ohcet alit ohppui

## DEARVVAŠVUOĐA JA SOSIÁLA DOAIMMAT

NSR:ii lea dehálaš prinsihppa ahte sámi buohccit galget oázžut dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusaid **iežaset eatnigillii**.

Karášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- sámi spesialistadearvvašvuodabálvalusat nannejuvvovit **našunála sámi gelbbolašvuodaguovddázin** mii sáhtta addit klinihkkalaš bálvalusaid, bagadallama ja oahpahusa riikkadásis
- **Sámi dearvvašvuodadutkama guovddáš** Karášjogas nannejuvvo fágalaččat ja ekonomalaččat
- Ásahuvvo **sámi veajuidhttinguovddáš** Karášjohkii
- sámi **doaimmashehttejuvvon olbmo ja vuorrasat** ožžot dikšunfálaldaga mas lea sámi vuoddu
- Karášjohkii ásahuvvo buorre fágalaš biras **senil demens buohcciid** várás mii váldá vuhtii sámegeilla ja sámi árbevieruid, ja mii dasto sáhtáii šaddat ovdagovvan maiddái eará gielddaide
- **Mánáidáittardeaddji** ferte oázžut sámegeilla- ja kulturgelbbolašvuoda
- doarjut sámi **fágaterminologiija** ovdánahttima dearvvašvuodasuorggis
- movttidahttit eambo **sámegeilat dearvvašvuodabargiid** váldit oahpu, omd. lassičuoggáid, eriid- ja stipeandaortnegiid bokte
- Sámi Allaskuvllii álggahuvvo dearvvašvuodabargiid dulkoahppu, ja **dulkonbálvalusat** vuoddođuvvovit buohcciviesuide ja sámiguovllu dearvvašvuoda- ja boarrásiid-

Karasjok NSR vil arbeide for:

- *at **de samiske spesialisthelsetjenestene** utvikles til **nasjonalt samisk kompetansesenter**, som kan yte kliniske tjenester, veiledning og undervisning på landsbasis*
- *at **Samisk Helseforskning** i Karasjok styrkes faglig og økonomisk*
- *at det etableres et **samisk rehabiliteringstilbud** i Karasjok*
- *at **samiske funksjonshemmede og eldre** må gis et omsorgstilbud grunnlagt på samisk kultur*
- *at det i Karasjok etableres et godt faglig tilbud for samiske pasienter med **senil demens**, hvor samisk språk og kultur er sentrale elementer og som kan være modell for andre kommuner*
- *at **barneombudet** tilføres samiskspråklig og kulturell kompetanse*
- *å støtte arbeidet innen **samisk fagterminologi** for helsevesenet*
- *å stimulere til utdanning av **mer samisktalende helsepersonell**, for eksempel gjennom tilleggsopeng, kvoter og stipendordninger*
- *at det etableres **tolkeutdanning** for helsepersonell ved Samisk Høgskole, og at **samisk tolketjeneste** etableres ved sykehusene, sykestuer og eldresentre i samiske områder*
- *å etablere **samiskspråklig sjelsesørgertjeneste** på sykehus som behandler samiske pasienter*

## MEDIA

Karasjok NSR vil arbeide for:

- *at **sendetiden til de daglige fellessamiske TV-sendingene** utvides, og at samiske barn sikres daglige barne-TV-sendinger*
- *å realisere **daglige samiskspråklige avisutgivelser***
- *at støtten til **Nuorttanáste** økes*

## INTERNASJONALT ARBEID

Karasjok NSR vil arbeide for:

- *at **urfolkernes kontakt** i*

- guovddážiidda
- ásahuvvo **sámegielat sieluveahkkebálvalus** buohcciviesuide mat dikšot sámi geavaheaddjiid

## MEDIA

Kárášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- beaivválaš sámi **TV-sáddagiid** sáddenáigi viiddiduvvo ja ahte sámemánát ožžot beaivválaš sámegielt TV-sáddagiid
- duohtandahkat **beaivválaš sámegiela áviissa**
- **Nuorttanástte** doarjja lassána

## GASKARIKKALAŠ BARGU

Kárášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- **eamiálbmogiid gulahallan** Barentsguovllus nannejuvvo, ja erenoamážit doarjut Kárášjoga ja Lujávrii ustivuodagiiddaid ovttasbarggu
- **Sámekonvenšuvnna** bargu gárvvistuvvo fárgga, ja Ruoššabeal-sámit galget maddái váldot mielde
- Oktasašbargu sápmelaččaid ja eará álgoálbmogiid gaskkas galgá nannejuvvot

## OVTTADÁSSASAŠVUOHTA

Kárášjoga NSR áigu bargat dainna ahte:

- ovttadássasašvuohta sámi servodagas galgá nanosmuvvat sihke bajásgeassimis, bargodilis ja politihkalaš doaimmaid oktavuodas
- ásahuvvo **sámi ovttadássasašvuodaguovddáš** Kárášjohkii mii galgá bargat ovttadássasašvuoda gažaldagaiguin

***Barentsregionen** blir styrket, og spesielt støtte samarbeidet mellom vennskapskommunene Karasjok og Lujávri*

- *at samer i Russland inkluderes i **Samekonvensjonen**, og at konvensjonen ratifiseres av statene så raskt som mulig*
- *at samarbeidet mellom samene og andre urfolk styrkes*

## LIKESTILLING

Karasjok NSR vil arbeide for:

- *at likestillingen styrkes i det samiske samfunnet, både i oppdragelse, i arbeidslivet og i politisk virksomhet*
- *at det etableres et **samisk likestillings-senter** lokalisert til Karasjok, som skal arbeide for likestillingen i det samiske samfunnet*

Jienas NSR!  
Stem NSR!

Returadresse:  
Norske Samers Riksforbund  
Postboks 173  
9521 KAUTOKEINO  
Telefon: 78 48 69 55

Norgga Sámiid Riikkasearvi (NSR)  
Sámediggeválgga válgalistu 2005  
Válgabiirre 3 Kárášjohka

- |    |  |      |
|----|--|------|
| 1  | Synnøve Solbakken-Härkönen /<br>Sámmol Álfra Synnøve | 1958 |
| 2  | Egil Utsi / Mákke Jovsset Egil                       | 1949 |
| 3  | Majjen Ristiiná Mathisdatter Eira                    | 1984 |
| 4  | Ánte Jávo  | 1947 |
| 5  | Biret Ristin Sara                                    | 1960 |
| 6  | Aslak Krokmo   | 1947 |
| 7  | Ritva Nystad   | 1986 |
| 8  | Jan Gunnar Johansen                                  | 1963 |
| 9  | Anne Marie Guttorm Graven                            | 1982 |
| 10 | Rolf Morten Anti Amundsen                            | 1987 |
| 11 | Ellen Brita Anti                                     | 1967 |
| 12 | Alf Isaksen  | 1946 |
| 13 | Randi J Skoglund Nystad                              | 1964 |
| 14 | Per Arne Mosebakkén                                  | 1953 |
| 15 | Hans Guttorm   | 1927 |

Norske Samers Riksforbund (NSR)  
Valgliste sametingsvalget 2005  
Valgkrets 3 Karasjok

- |  |  |
|--|--|
|  | Rektor                                 |
|  | Váibmodoavttir/hjertespesialist        |
|  | Boazodoallostudeanta/reindriftsstudent |
|  | Sosionoma/sosionom                     |
|  | Juoigi/joiker                          |
|  | Boanda/bonde                           |
|  | Oahppi/elev                            |
|  | Boanda,oahpaheaddji/Bonde,lærer        |
|  | Studeanta/student                      |
|  | Oahppi/elev                            |
|  | Dáloeamit/husmor                       |
|  | Buollinhoaavda/brannsjef               |
|  | Oahpaheaddji/lærer                     |
|  | Ressursaolmmoš/ressursperson           |
|  | Penšunista/pensjonist                  |

Norgga Sámiid Riikkasearvi  
Boastaboksa 173  
9521 GUOVDAGEAIDNU  
Telefovdna: 78 48 69 55

Norske Samers Riksforbund  
Postboks 173  
9521 KAUTOKEINO  
Telefon: 78 48 69 55

[www.nsr.no](http://www.nsr.no)

Jienas NSR! Stem NSR!